

Ústavní soudnictví – výchozí texty a citáty

1) There is no position which depends on clearer principles, than that every act of a delegated authority, contrary to the tenor of the commission under which it is exercised, is void. No legislative act, therefore, contrary to the Constitution, can be valid. To deny this, would be to affirm, that the deputy is greater than his principal; that the servant is above his master; that the representatives of the people are superior to the people themselves; that men acting by virtue of powers, may do not only what their powers do not authorize, but what they forbid.

If it be said that the legislative body are themselves the constitutional judges of their own powers, and that the construction they put upon them is conclusive upon the other departments, it may be answered, that this cannot be the natural presumption, where it is not to be collected from any particular provisions in the Constitution. It is not otherwise to be supposed, that the Constitution could intend to enable the representatives of the people to substitute their WILL to that of their constituents. It is far more rational to suppose, that the courts were designed to be an intermediate body between the people and the legislature, in order, among other things, to keep the latter within the limits assigned to their authority. The interpretation of the laws is the proper and peculiar province of the courts. A constitution is, in fact, and must be regarded by the judges, as a fundamental law. It therefore belongs to them to ascertain its meaning, as well as the meaning of any particular act proceeding from the legislative body. If there should happen to be an irreconcilable variance between the two, that which has the superior obligation and validity ought, of course, to be preferred; or, in other words, the Constitution ought to be preferred to the statute, the intention of the people to the intention of their agents.

Federalista č. 78, Hamilton.

2) Ústava, která nezavedla Ústavní soud ke zrušení neústavních aktů, je světlem, které nesvítí.“

H. Kelsen

3) Nemohu souhlasit se způsobem myšlení některých právních teoretiků, kteří si myslí, že lidmi nejlépe povolanými k řízení státu jsou soudci, neboť ti jsou „nad věcí“, protože se nemusejí opakovaně ucházet o přízeň voličů a za tím účelem jim slibovat a následně plnit nebo neplnit takové věci, které správě věcí veřejných nemusí být ku prospěchu. To je velké téma pro naši dobu.

Chtěl bych zmínit ještě jednu věc. Kromě toho, že je u nás, stejně jako v jiných demokraciích, státní moc postavena na třech pilířích (legislativa, exekutiva, justice), z nichž každý má jinou specifickou roli při usilování o vyváženost schopnosti akce na straně jedné a jisté konzervativní opatrnosti a garance stability na straně druhé, máme podle naší ústavy každý z těchto pilířů zdvojen a to také s ohledem na právě tyto dva výše uvedené principy. Legislativa má Poslaneckou sněmovnu a Senát, exekutiva vládu a prezidenta, justice soudy a Ústavní soud (přičemž samozřejmě vím, že je toto rozdělení v případě moci soudní ještě poněkud složitější). První z dvojice má být pružnější, schopnější rychlé akce, druhý pak má zajišťovat ochranu před konjunkturálními vlivy, má spíše brzdit než „šlapat na plyn“, má

úlohu konzervativnější. V tomto smyslu má role moje, tedy role prezidenta a role Vás, ústavních soudců, obdobné parametry.

Ústavní soud má bránit překotným změnám právního řádu, má odolávat legislativním smršťm, má třikrát, nebo ještě lépe pětkrát měřit, než dovolí do právního řádu zásadně říznout. Zdrojem jeho autority je ústava. Nemyslím tím však pouze ústavní vymezení pravomocí, neboť v tom jsou na tom všechny ústavní instituce stejně. Myslím tím ústavu jako kotvu české právní soustavy. Kotvy, jejíž odolnost proti překotným změnám je dána pojistkou ústavní většiny.

Kritériem pro Ústavní soud je tedy ústava. **Její dikce, ne její duch či jádro, jak bývá leckdy módou říkat.** Ústava je samozřejmě lidským výtvozem. Nevisí ve vzduchoprázdnu a nespadá z něho. Je odrazem společenské a politické reality okamžiku svého vzniku. Je velmi konkrétním, přesně vymezeným dokumentem. Hlavním úkolem Ústavního soudu je tento jeden lidský výtvor porovnávat s jinými lidskými výtvoři, s běžnými zákony. Nejsem si jist, že je tomu vždy tak. Stává se – viděno zvnějšku – že ústavní soudci nesrovnávají jeden konkrétní lidský výtvor s druhým, ale jeden lidský výtvor se svou vlastní představou ideálu.

Snad za to může i dikce slibu, který každý z Vás skládal. Připomenu jeho znění: „Slibuji na svou čest a svědomí, že budu chránit neporušitelnost přirozených práv člověka a práv občana, řídit se ústavními zákony a rozhodovat podle svého nejlepšího přesvědčení nezávisle a nestranně“. **Z této dikce jakoby plynulo vztahování se k čemusi univerzálnějšímu a obecnějšímu než je konkrétní ústava, sepsaná v konkrétním roce konkrétními lidmi a schválená konkrétním parlamentem. To otevírá prostor k účelovým a subjektivistickým přístupům. Kdyby bylo po mém, tak bych odkaz na jakési, vně naší reality ležící ideální přirozené právo z Vašeho slibu vypustil. Pokud pod tímto obratem nemyslíme pouhý zdravý rozum.**

Václav Klaus

Otázky k zamýšlení

- 1) Co si představíte pod pojmem „soudcokracie“? Je podle Vás Ústavní soud orgánem nebezpečným pro demokracii?
- 2) Je slučitelné s principem demokratického státu, aby nevolený orgán měl pravomoc popřít „vůli lidu“?